

УДК 911.52:551.312.2(477.83)

ВИКОРИСТАННЯ Й ОХОРОНА РЕСУРСІВ ПЕРЕЗВОЛОЖЕНИХ ЛАНДШАФТНИХ СИСТЕМ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Н. Блажко

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. П. Дорошенка, 41, м. Львів, 79000, Україна*

Подано аналіз головних шляхів використання та охорони перезволожених ландшафтних систем. Виокремлено два основні шляхи використання – сільсько-господарське і промислове, а також проаналізовано три типи природоохоронних перезволожених ландшафтних систем Львівської області: об'єкти природно-заповідного фонду України, водно-болотні угіддя загальнодержавного значення, ІВА (Important Bird Area Programmer) території.

Ключові слова: перезволожені ландшафтні системи, промислове використання, сільськогосподарське використання, охорона.

Постановка проблеми. *Перезволоженим ландшафтним системам* (ПЛС) відводилася малоцінна роль. Людство ставилось до них переважно з утилітарно-негативної точки зору. Практичне значення досліджень ПЛС зводилось до розробки методів меліорації і після цього використання у сільському господарстві або для добування торфу. Сьогодні зовсім інший погляд на ці проблеми.

Перезволожені ландшафтні системи відзначаються слабкою антропоюлерантністю. Вони є досить вразливими, оскільки перебувають не лише під прямим, але й під опосередкованим впливом усього комплексу господарської діяльності, яку здійснюють на суміжних з ними територіях.

Перезволожені ландшафтні системи – це природні комплекси різної складності і різного рівня, до яких ми відносимо торфовища, болотні масиви, заболочені землі, а також території, що в минулому були болотом чи заболоченою ділянкою і в результаті використання людиною втратили попередні властивості. До ПЛС також належать і підтоплені території, у межах яких під впливом природних або техногенних чинників відбувається насичення водою поверхневого шару. У Львівській області найбільші площі ПЛС зосереджені в долині верхів'я Дністра (Велике Дністровське болото) і його приток, а також у долинах малих річок басейнів Західного Бугу та Стиру (Стоянівське болото) [1, с. 191].

Аналіз досліджень і публікацій. У 50–60-х роках ХХ ст. дану проблему активно досліджували. Головні зусилля спрямовували на обґрунтування доцільності проведення осушувальних меліорацій. Саме в цей час і здійснено масове будівництво меліоративних систем і інтенсивне освоєння торфових родовищ. Аналіз пізніших публікацій (70–80-ті роки) засвідчує, що акцент у дослідженнях перемістився на результати від проведеної меліорації [4; 5; 7]. Результати часто подавали дещо

перебільшеними, зокрема, ті, що стосувались одержаних врожаїв на осушених землях. Починаючи з середини 70-х років і до сьогодні проблеми впливу осушувальної меліорації на екологічний стан природних ландшафтів досліджували П. В. Климович, Б. П. Муха, Б. І. Козловський. Ми торкнемося тих проблем меліорації, що існують сьогодні, а також причин їхнього виникнення.

Необхідність вирішення усіх цих проблем розглядають на державному рівні. Про це свідчить і розроблена “Комплексна програма розвитку меліорації земель та поліпшення екологічного стану зрошуваних та осушуваних угідь у 2001–2005 роках та прогноз до 2010 року”, яку схвалено постановою Кабінету Міністрів від 16 листопада 2000 р., а також “Комплексна програма розвитку меліорації земель і поліпшення екологічного стану осушених угідь у 2001–2005 роках та прогноз до 2010 року по Львівській області” (2001 р.).

Нами поставлено такі **головні завдання**:

1. Обґрунтувати основні шляхи використання ПЛС у межах Львівської області.
2. Виділити найважливіші проблеми, пов’язані з використанням ПЛС.
3. Запропонувати шляхи розв’язання цих проблем.

Виклад основного матеріалу. Сучасні шляхи використання природних систем охоплюють такі напрями: сільськогосподарське використання (пасовища, луки, частково рілля); промислове використання (добування торфу і використання як цінної хімічної сировини для промисловості, добрива у сільському господарстві, палива для побутових потреб, як лікувальний природний ресурс).

У межах Львівської області загальна площа боліт, заболочених і перезволожених земель становить 856 000 га (за даними Львівської гідрогеолого-меліоративної експедиції). У Малому Поліссі заболоченість території становить 3,5%, у Прикарпатті – 2%

1. Сільськогосподарське використання ПЛС. Використання перезволожених ландшафтних систем у сільському господарстві насамперед пов’язано з проведенням осушувальної меліорації. Згідно з даними Львівської гідрогеолого-меліоративної експедиції, у межах Львівської області загальна площа осушувальних земель у 1988 р. становила 459 548 га, а в 2005 р. вона зросла до 511 945 га [15]. Найбільші площі осушених земель зосереджені в таких адміністративних районах, як Сокальський, Буський, Кам’яно-Бузький, Жовківський.

Частина площ перезволожених ландшафтних систем Львівської області не підлягає осушувальній меліорації. Найбільші площі таких земель зосереджені в межах Турківського, Яворівського, Сколівського районів, а найменші – у Городоцькому, Жидачівському, Миколаївському. Переважна більшість площ, які не підлягають осушувальній меліорації, розташована у межах об’єктів природно-заповідного фонду: національних природних парках, заповідниках, заказниках (рис.).

У межах Львівської області побудовано 102 меліоративні системи загальною площею 513,2 тис. га, з них з гончарним дренажем 390,1 тис. га і 36,4 тис. га мають двостороннє регулювання [14]. Під час осушення проводиться відвід як поверхневих вод, так і ґрунтової вологи. Проте відвід надлишкової вологи необхідно здійснювати до певної межі і при потребі повинні створюватись умови для можливості утримування в ґрунті необхідної кількості вологи. Цього можна досягти шляхом двостороннього регулювання водно-повітряного режиму. Особливо це стосується перезволожених

ландшафтних систем, розташованих у зоні з нестійким зволоженням. Саме в такій зоні розміщена територія Львівської області, де двостороннє регулювання водно-повітряного режиму становить тільки 7% меліорованих територій, що є абсолютно недостатнім для області.

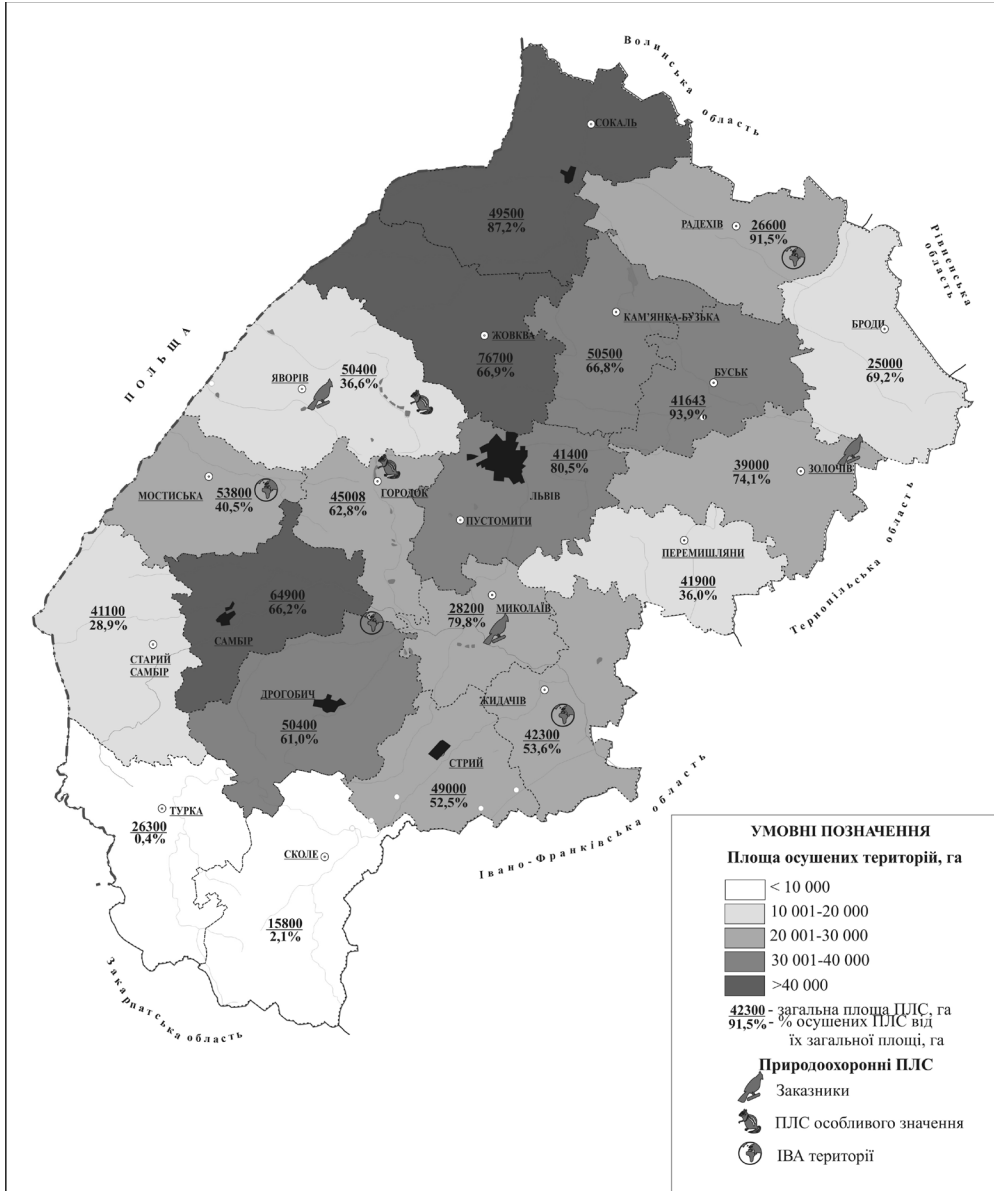

Рис. Співвідношення осушених територій та природоохоронні об'єкти в межах ПЛС Львівської області (за даними Львівського виробничого управління водного господарства, 2005 р.)

Моніторинг меліоративних систем здійснюється головним чином у межах 12-ти систем. Комплексне спостереження на цих системах передбачає здійснення постійного і одночасного контролю за всіма параметрами, які характеризують особливості підконтрольних процесів певного регіону і надання первинної інформації для проведення оцінки її меліоративного стану. До таких меліоративних систем належать: “Спасівська” (Волинська височина); “Солокія”, “Болодурка”, “Недільчина” (Мале Полісся); “Вишня”, “Жижавка”, “Бистриця”, “Болозівська”, “Верхне-Бистрицька” (Передкарпаття); “Ставчанка”, “Гнила Липа”, “Домажир” (Подільська височина).

Економічні негаразди в країні та області значною мірою вплинули на стан меліорованих земель. Майже цілковито припинилося нове водогосподарське і меліоративне будівництво, технологічна реконструкція водогосподарських і гідромеліоративних систем та об’єктів.

Щодо структури використання осушених земель (табл.), то на першому місці залишається рілля (близько 40%), друге і третє місце ділять сінокоси і пасовища залежно від району.

Істотне погіршення експлуатації гідромеліоративних систем, нераціональне використання меліорованих сільськогосподарських угідь спричинили до значного спаду обсягів виробництва. Якщо валовий збір сільськогосподарської продукції на осушених землях у 1995 році становив: зерна – 31,1 ц/га, цукрового буряка – 205,7 ц/га, кормових коренеплодів – 247,5 ц/га, то у 1999 році він зменшився і становив: 15,6 ц/га – зерна, 162,9 ц/га – цукрового буряка, 226,3 ц/га – кормових коренеплодів. Майже 30% осушених земель використовують як непродуктивні луки та пасовища.

Вищенаведені цифри підтверджують думку про те, що необхідно змінювати цільове призначення ПЛС, із категорії сільськогосподарських угідь частину з них перевести у категорію природоохоронних.

Проблеми, що виникли у зв’язку з проведенням осушувальної меліорації, можна об’єднати у такі три групи:

- 1) проблеми, що стосуються державного фінансування, яке у зв’язку зі складним економічним становищем у державі практично припинилося;
- 2) проблеми, зумовлені неможливістю цілісного функціонування меліоративної системи через те, що територію її використовують різні землекористувачі;
- 3) проблеми, пов’язані з погіршенням екологічного стану осушених територій.

2. Промислове використання ПЛС – це первинно торфовидобуток. Торфовим родовищем називають заторфовані ділянки суші (боліт) площею понад 1 га і глибиною покладу торфу понад 0,7 м. У межах Львівської області нараховується 145 родовищ торфу, площа яких у межах промислової глибини становить – 42 409 га, геологічні запаси – 200 067 тис. т. Найбільшими торфовищами є Стоянівське (площа 3 296 га, середня глибина 4,37 м), Радехівське (площа 840 га, середня глибина 3,06 м) і ін. [13].

Стоянівське родовище – розташоване на півдні району, у верхів’ї річки Судилівки. Запаси торфу-сирця 144 435 000 м³. Калорійність торфу 2 630 ккал [13].

Лопатинське родовище – розташоване в долині річок Острівка і Стиру. Площа 625 га. Загальні запаси 16 381 000 м³ [13].

Добування торфу сьогодні є незначним через його нерентабельність, зменшення попиту. Цей попит тільки починає відновлюватись. Для його підвищення потрібні ще детальні новітні розробки шляхів використання торфу. Це підтверджується обсягами видобутку торфу у Стоянівському і Лопатинському торфовищах.

Таблиця

**Структура осушених земель Львівської області
(за даними Львівського виробничого управління водного господарства, 2005 р.)**

Номер за пор.	Район	Площа району, га	Всього осушено території, га	3 нх:		Всього осушено угідь, га	3 нх:				Осушені ліси, га	Інші осушені землі, га
				Осушені землі	землі під каналами		рілля, га	сінокоси, га	пасовища, га	інші с/г землі, га		
1	Бродівський	116200	17592	17081	511	14182	5774	4851	3351	206	2630	269
2	Буський	85000	39104	37613	1491	36325	21161	6625	7361	1178	1207	81
3	Городоцький	72600	28262	27737	525	27321	15846	1147	2215	8113	-	416
4	Дрогобицький	120600	30752	30023	729	29177	9074	3902	4940	11261	90	756
5	Жидачівський	99600	22693	22482	211	22372	10879	1669	2931	6893	21	89
6	Жовківський	129400	51282	50241	1041	47290	19985	6766	9085	11454	2193	758
7	Золочівський	109700	28900	28019	881	27479	14800	5149	4478	3052	232	308
8	Кам'яно-Бузький	86800	33716	32680	1035	32680	18694	3356	7240	3375	-	15
9	Миколаївський	69200	22502	21840	662	21284	8298	4756	4675	3555	234	322
10	Мостиський	84500	21778	21369	409	21298	18585	998	1515	200	-	71
11	Перемішлянський	91800	15098	14687	411	14568	7648	1741	1621	3558	10	109
12	Пустомитівський	94600	33314	32936	378	32634	12141	4731	5141	10621	78	224
13	Радохівський	114400	24333	23724	609	22081	7084	6053	7500	1444	687	956
14	Самбірський	93400	42986	42049	937	40578	16793	9442	5634	8709	377	1094
15	Сколівський	147100	326	323	3	323	-	-	123	200	-	323
16	Сокальський	157000	43174	41729	1445	40977	15242	10786	10147	4802	500	252
17	Старосамбірський	124500	11878	11747	131	11627	4476	491	553	6107	-	120
18	Стрийський	80800	25719	25423	296	24956	12034	2873	2696	7353	325	143
19	Турківський	119300	93	91	2	84	-	23	-	61	-	7
20	Яворівський	154400	18443	18166	277	18003	8137	2845	2619	13601	159	4
	Всього по області	2150900	511945	499960	11984	485239	226651	78204	83825	105743	8743	6317

У посушливі роки в літній період спостерігається явище самозагоряння торфовищ. Наприклад, у 2000 році пожежі на торфовищах спостерігались на площі 66,2 га, а в 2002 році – 73,7 га. Значно менша площа торфовищ горіла у 2001 році – 0,44 га (за даними Управління МНС у Львівській області). Це пояснюють кліматичними особливостями кожного року. Наприклад, 2001 рік був достатньо вологим (середньорічна кількість опадів становила близько 1 000 мм).

Ситуація ускладнюється тим, що немає жодного контролю за всіма родовищами торфу, у деяких з них спостерігається несанкціоноване добування, переважна більшість родовищ потребує виконання рекультиваційних робіт, на що, відповідно, немає коштів. Наприклад, у межах Стоянівського (найбільшого торфовища) рекультивация за останні п'ять років становить всього 20 га. Деяка краща картина у межах Лопатинського торфовища: тут щороку в середньому рекультивують 10–5 га площі [13].

Торфові родовища за останні 20–30 років значно змінили свій первісний вигляд. У природному стані їх практично не залишилось, усі вони були осушені, частково використані для добування торфу, а сьогодні використовуються під сільськогосподарські угіддя.

Використання лікувального ресурсу ПЛС Львівщини. Ресурсами грязелікування (пелоїдотерапія) в регіоні характеризуються Великолюбінське родовище торф'яних лікувальних пелоїдів, Шкло, Моршинське родовище [6; 10; 12].

Любінь Великий. На курорті діє санаторій “Любінь Великий” на 300 стаціонарних ліжок і курсовий відділ. Територія курорту зайнята великим старовинним лісопарком площею понад 48 га. Профіль – лікування опорно-рухового апарату, органів кровообігу, нервової системи. Курорт розташований на західній межі Подільської височини, на висоті 275 м, в долині р. Верещиці. Територія курорту розташована на правобережній надзаплавній терасі долини р. Верещиці, це полого рівнина з широким розвитком торфовищ. Абсолютні висоти 259–315 м. Курорт знаходиться у басейні р. Верещиця.

У 1994–1999 рр. комплексна гідрогеологічна партія (ГГП) “Укргеокаптажмінвод” в районі курорту Любінь Великий проводила детальну розвідку з підрахунком запасів та оцінки екологічного стану нової ділянки Великолюбінського родовища торф'яних лікувальних пелоїдів. У процесі детальної розвідки виконано комплекс гідрографічних, обстежувальних і розвідувальних робіт, якими було встановлено, що пелоїди Великолюбінського родовища представлені торфами двох різновидів: очеретно-осоковим та осоково-очеретним. Для лікувального використання придатні обидва шари торфів, які за своїми властивостями цілковито відповідають вимогам, які пред'являють до лікувальних грязей. Пелоїди вирізняються високими терапевтичними якостями, містять значну кількість сірководню.

Згідно з загальноприйнятою класифікацією, торфи цього родовища відносять до різновиду низькомінералізованих слабосульфідних високосольних сульфатних магнієво-кальцієвих пелоїдів. Живлення родовища здійснюється, здебільшого, ґрунтовими водами, що зумовлює формування низинних видів торфів. Балансові запаси лікувальних торфів родовища становлять 204,7 тис. м³, у тім числі: за категорією А–75,7 тис. м³, категорією В–128,9 тис. м³ (протокол ДКЗ України № 492 від 12.03.1999 р.) [9].

Шкло. Першу лічницю на базі цілющих торф'яних пелоїдів відкрито с. Шкло (1616 р.). Санаторій “Шкло” розташований у мальовничому змішаному

лісопарку площею 125 га, оточеному масивами соснових лісів. Рельєф території рівнинний, розташований у долині р. Шкло. Збереглося кілька екземплярів багатовікових дубів і лип.

Лікувальні пелоїди – типовий купоросний осоково-очеретний торф'яник низинного типу з високим вмістом сульфатів заліза та алюмінію, а також сірководню і бітумів. Це зумовлює сильну кислу реакцію і високі лікувальні властивості пелоїдів. Висока теплоємність, активний хімічний склад є основою механізму дії, яка полягає в активації поверхневого тканинного крово- і лімфообігу, покращенні тканинного внутрішнього обміну. Лікувальний ефект проявляється у зменшенні больового відчуття, розсмоктуванні рубців і запальних інфільтратів після операцій і поранень, загоєння гнійних ран і свищів.

Моришинське родовище. Його торф'яні грязі високомінералізовані, містять багато органічних речовин, а також оцтову, масляну і мурашину кислоти. Їхні геологічні запаси – 239 тис. м³.

Інтенсивне використання потенціалу цих лікувально-оздоровчих комплексів потребує значних фінансових затрат. Передусім необхідним сьогодні є покращення побутових умов перебування тут хворих.

Охорона і збереження ПЛС. Природна рослинність і природні умови перезвожених ландшафтних систем в результаті їхнього господарського використання змінюються. Отож поряд з системою заходів, що забезпечують правильне і найефективніше використання ПЛС як природних ресурсів, необхідне також і створення мережі заповідних об'єктів цих систем. Такі ПЛС як своєрідні ландшафти зі специфічною рослинністю та особливими умовами існування використовуватимуться для стаціонарних досліджень, моніторингу, екскурсій.

Потреба охорони та збереження ПЛС виникає не тільки на місцевому чи регіональному рівні, але й на глобальному. Про це свідчить Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення переважно як середовище існування водоплавних птахів (Рамсар, 1971, зміни – Париж, 1982 та 1987 рр.) [11]. Необхідність охорони ПЛС на міжнародному рівні ґрунтується на визнанні суттєвих функцій цих систем як регуляторів водного режиму, а також як місць зростання характерної рослинності, оселення різноманітної фауни, зокрема птахів. Висловлюється впевненість у тому, що водно-болотні угіддя є ресурсом великого економічного, культурного, наукового і рекреаційного значення, втрата якого була б непоправною. До цієї конвенції офіційно приєдналась і Україна.

У межах Львівської області нараховується три природно-заповідних ПЛС, загальною площею 1 274 га (див. рис.):

- ландшафтний заказник “Стариці Дністра”;
- орнітологічний заказник “Чолгинський”;
- ландшафтний заказник “Верхобузький”.

Заказник “Стариці Дністра” розташований у долині річки Дністер (Миколаївський район, околиці сіл Веринь і Крупсько). Долина цієї річки і прилеглі до неї території з давніх-давен були сильно заболоченими. Свідченням цьому є утворення значних покладів торфу. Це відзначав ще Геродот. З часом ці території були осушені, розорані, забудовані, отож унікальні ПЛС долини Дністра втрачено. Залишились окремі розрізнені ділянки порівняно невеликої площі. Роль цих територій у підтримці

екологічного балансу зазначеного регіону дуже велика. Окрім цього, тут зустрічаються такі види рідкісних птахів: скопа (*Pandion haliaetus*), рудий шуліка (*Milvus milvus*), чорний лелека (*Ciconia nigra*), орел-могильник (*Aquila heliaca*).

Заказник “Чолгинський” розташований в околицях села Чолгині (Яворівський район). Територія представлена техногенними спорудами ДХГП “Сірка” і сьогодні не використовується за своїм прямим призначенням. Заказник є унікальним місцем розмноження рідкісних видів птахів і важливим пунктом зупинки мігруючих птахів: чорний лелека (*Ciconia nigra*), скопа (*Pandion haliaetus*), орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla*), сокіл-балобан (*Falco cherrug*).

Заказник “Верхобузський” – це унікальний фрагмент річкової долини північно-західного Поділля (Золочівський район, околиця села Верхобуж). Тут зростає близько 20-ти видів рідкісних видів рослин, у тім числі єдине в Україні місце поширення ложечниці польської (*Cochlearia polonica*). Тут також зберігся великий за площею масив монодомінантних угруповань меч-трави болотної (*Cladium mariscus*). Цей заказник повинен забезпечити збереження різноманітності видового складу, а також має важливе загальноекологічне значення для регіону (водорегулююча функція, стабілізація водного режиму річки Західний Буг).

Постановою Кабінету Міністрів України у 1999 р. прийнято “Положення про водно-болотні угіддя загальнодержавного значення”. У цьому “Положенні” наведено критерії, за якими водно-болотні угіддя можна зачислити до водно-болотних угідь загальнодержавного значення. Йдеться про режим охорони та користування природними ресурсами на цих територіях. Згідно з цією Постановою, статус водно-болотного угіддя загальнодержавного значення запропоновано надати трьом вищеописаним заповідним об’єктам. Перспективними щодо включення до перелік водно-болотних угідь загальнодержавного значення є: озеро “Дроздовицький став”, озеро “Янівський став” [2]. Ці озера природного походження і розташовані в заплаві річки Верещиці. Озера разом із заболоченими берегами є місцями проживання деяких рідкісних і потребує охорони видів тварин (видра звичайна – *Lutra lutra*, норка звичайна – *Lutrea lutrea*) і птахів (гоголь – *Vuccephala clangula*, скопа – *Pandion haliaetus*).

У 1999 р. в результаті п’ятирічної роботи Українського товариства охорони птахів з міжнародної ІВА програми (Important Bird Area Programmer) видано книгу “ІВА території України: території, важливі для збереження видового різноманіття та кількісного багатства птахів”. У ній проаналізовано дані стосовно сучасного стану територій, які відіграють важливу роль у збереженні популяцій птахів у межах Європи. На Україні всього було виокремлено 138 ІВА територій, з них у Львівській області – 4 [8]:

1. Болото Чоновици – розташоване на надзаплавній терасі межиріччя Дністра та Бистриці в межах Дрогобицького району. Це осушений болотяний масив. Домінують меліоровані вологі луки з домішками чагарників і заростів вільхи та берези. У межах території є затоплений водою старий торф’яний кар’єр. Здебільшого територію використовують під сіножаті. Ця ІВА територія підтримує життєдіяльність таких видів птахів: лунь лучний (*Circus pumilus*), підорлик малий (*Aquila pomarina*), перепілка (*Coturnix coturnix*), деркач (*Crex crex*), сова болотяна (*Asio flammeus*).

2. Мале Полісся – це Рава-Русько – Радехівсько – Бродівський геоботанічний район. Поширені ліси віком 50–80 років. Багато лісових галявин з високим різнотрав’ям.

Невеликі болота, що існували раніше, осушені та перетворені на пасовиська. Залишились окремі, невеликі за площею, ділянки евтрофних трав'янистих боліт. Ця ІВА територія підтримує життєдіяльність такого виду птахів, як деркач (*Crex crex*).

3. *Долина р. Вишня* – ділянка долини р. Вишня в межах Мостиського району. Долина неширока, заросла верболозом, очеретом. Переважають с/г угіддя, є залишки лук. ІВА територія підтримує життєдіяльність такого виду птахів, як деркач (*Crex crex*).

4. *Долина р. Березниця* – ділянка заплави річки біля однойменного села у Жидачівському районі. Домінують сильнотрансформовані в результаті перевипасу заплавні луки. ІВА територія підтримує життєдіяльність такого виду птахів, як деркач (*Crex crex*).

Отже, всі природоохоронні ПЛС можна поділити на три категорії:

1. Об'єкти природно-заповідного фонду України.
2. Водно-болотні угіддя загальнодержавного значення.
3. ІВА території.

Висновки. Кожен із видів використання ПЛС супроводжується їхньою більшою чи меншою зміною. Абсолютно нераціональним вважають використання торфу як палива. Необхідно більше уваги приділяти використанню цих земель як лікувально-оздоровчого, рекреаційного ресурсу і як резерву для організації об'єктів ПЗФ.

Зазначимо, що актуальним залишається проблема збереження ПЛС. Необхідне подальше розширення та удосконалення видів і методів їхньої охорони. Збереження перезвожених ландшафтних систем є дуже складним, і навіть надання статусу заповідних не гарантує їхньої фактичної та ефективної охорони і розв'язання усіх проблем. Проте це дає змогу виконувати перезвоженими ландшафтними системами корисні функції для збереження екологічної рівноваги території.

1. Блажко Н. Б. Перезвожені ландшафтні системи Львівської області та особливості їх використання // Гідрологія, гідрохімія і гідроекологія. – 2002. – Т. 4. – С. 191–194.
2. Водно-болотні угіддя України / Під ред. Г. Б. Марушевського, І. С. Жарук. – К.: Чорноморська програма Ветландс Інтернешнл, 2006. – 312 с.
3. Збереження і невиснажливе використання біорізноманіття України: стан та перспективи. – К.: Хімджест, 2003. – 248 с.
4. Климович П. В., Муха Б. П. Ландшафтно-меліоративна оцінка перезвожених поліських земель // Географія та меліорація ґрунтів. – Львів: Вища школа, 1974. – С. 24–33.
5. Козловский Б. И., Сенькив Н. Я. Практическое пользование результатов работы Львовской гидрогеолого-мелиоративной экспедиции / ЦБНТИ Минводхоза СССР. – М., 1988. – 39 с.
6. Курортні ресурси України / Під ред. М. В. Лободи. – К.: ЗАТ “Укрпрофоздоровниця”, “ТАМЕД”, 1999. – 344 с.
7. Мелиорация на Украине / Под ред. Н. А. Гаркуши. – К.: Урожай, 1979. – 320 с.
8. Микитюк О. ІВА території України: території, важливі для збереження видового різноманіття та кількісного багатства птахів. – К.: СофтАРТ, 1999. – 324 с.
9. Мироненко В. М. Курорт Любінь Великий. – К.: Здоров'я, 1979. – 119 с.
10. Мінеральні води та курорти Львівщини / Під ред. Б. М. Матолича. – Львів: Палітра друку, 2003. – 96 с.
11. Резолюції та рекомендації 7-ої наради Договірних сторін Конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовища існування водоплавних птахів. – К.: АВАЛЛОН, 1999. – 261 с.

12. Федунь О. В. Бальнеологічні ресурси Передкарпаття. – Львів: ВНТЛ, 1999. – 168 с.
- Фондові матеріали
13. Державний баланс запасів корисних копалин України на 1.01.2003. Торф. – Вип. 92. – книга VII. – 103 с.
14. Інформація про меліоративний стан на еталонних осушуваних системах Львівської області за 2000 рік. – Львівська гідрогеолого-меліоративна експедиція, 2001. – 30 с.
15. Основні показники технічної експлуатації осушених систем і використання осушених земель за 2001 рік. – Львівське обласне виробниче управління водного господарства, 2002. – 37 с.

USAGE AND PROTECTION OF THE OVERMOISTURED LANDSCAPE SYSTEMS RESOURCES IN LVIV OBLAST

N. Blazhko

*Ivan Franko National University of Lviv,
Doroshenko St., 41, Lviv, 79000, Ukraine*

The purpose of this paper is to describe different types of usage and protection measures which applies to overmoistened landscape systems. The author defines two main ways of usage – agricultural and industrial. The research focuses on the overmoistened landscape systems in Lviv oblast with different types of management: protected areas, state areas, IBA (Important Bird Area Programmer) territories. Research is needed to sorts out fundamental problems dealt with amelioration as drying out land improvement and peat extraction. In conclusion the possible ways of solving these problems are proposed.

Key words: overmoistened landscape system, industrial usage, agricultural usage, protection.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ И ОХРАНА РЕСУРСОВ ПЕРЕУВЛАЖНЕННЫХ ЛАНДШАФТНЫХ СИСТЕМ ЛЬВОВСКОЙ ОБЛАСТИ

Н. Блажко

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. П. Дорошенко, 41, г. Львов, 79000, Украина*

Представлен анализ главных путей использования и охраны ресурсов переувлажненных ландшафтных систем. Выделены два главных пути использования – сельскохозяйственное и промышленное, а также проанализированы три вида природоохранных переувлажненных ландшафтных систем Львовской области: объекты природно-заповедного фонда, водно-болотные угодья государственного значения, IBA (Important Bird Area Programmer) территории.

Ключевые слова: переувлажненные ландшафтные системы, промышленное использование, сельскохозяйственное использование, охрана.

*Стаття надійшла до редколегії 18. 09. 2008
Прийнята до друку 09. 02. 2009*